

De overhaaste vlucht

In een gesprek met Zijn discipelen trok de Here Jezus een parallel tussen de “dagen van Lot” en de tijd die aan zijn wederkomst zal voorafgaan (Luk.17:28-33). Over “de dag waarop de Zoon des mensen geopenbaard zal worden” (Luk.17:30) zei Hij:

“Wie op die dag op het dak zal zijn, met zijn huisraad in huis, moet niet naar beneden gaan om het mee te nemen. En wie op de akker is, moet evenmin terugkeren naar wat hij achterliet. **Denk aan de vrouw van Lot.** Wie zijn leven [Gr. *ziel*] zal proberen te behouden, zal het verliezen. En wie het zal verliezen, zal het behouden” (Luk.17:31-33).

In een later gesprek met hen, op de Olijfberg, legde Hij deze waarschuwing uit. De evangelieschrijvers hebben die uitleg op verschillende manieren weergegeven. In het Lukas-evangelie lezen we:

“Wanneer u zult zien dat **Jeruzalem door legers omringd wordt**, weet dan dat zijn verwoesting nabij is. Laten dan wie in Judea zijn, vluchten naar de bergen en wie in het midden van Jeruzalem zijn, daaruit wegtrekken en wie op de velden zijn, er niet in gaan. Want dit zijn dagen van wraak, opdat al wat geschreven staat, vervuld wordt. Maar wee de zwangeren en de zogenden in die dagen, want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk. En zij zullen vallen door de scherpste van het zwaard en in gevangenschap weggevoerd worden onder alle heidenen. En Jeruzalem zal door de heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen vervuld zullen zijn” (Luk.21:20-24).

Mattheüs schreef:

“Wanneer u dan de **gruwel van de verwoesting, waarover gesproken is door de profeet Daniël, zult zien staan op de heilige plaats** – laat hij die het leest, daarop letten! – laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen. Wie op het dak is, moet niet naar beneden gaan om iets uit zijn huis te halen, en wie op de akker is, moet niet terugkeren naar wat hij achterliet om zijn kleren te halen. Maar wee de zwangeren en de zogenden in die dagen! En bid dat uw vlucht niet zal plaatsvinden in de winter en ook niet op een sabbat. Want dan zal er een grote verdrukking zijn, zoals er niet geweest is vanaf het begin van de wereld, tot nu toe, en zoals er ook nooit meer zijn zal. En als die dagen niet ingekort werden, zou er geen vlees behouden worden; maar ter wille van de uitverkorenen zullen die dagen ingekort worden” (Matth.24:15-22).

In het Markus-evangelie vinden we vrijwel dezelfde bewoordingen als in het verslag van Mattheüs (Mar.13:14-20).

Wie?

Toen de Heiland sprak over “de vrouw van Lot” was Hij met Zijn discipelen op weg vanuit Galilea naar Jeruzalem (Luk.17:11,22). Zijn waarschuwing dat bepaalde mensen op de “dag waarop de Zoon des mensen geopenbaard wordt” overhaast zouden moeten vluchten (zoals Lot uit Sodom) had, zo blijkt uit de uitleg die Hij later gaf, betrekking op de inwoners van Judéa en Jeruzalem. De waarschuwing was bestemd voor “wie in Judéa zijn” (Luk.21:21, Matth.24:16) en “wie in het midden van Jeruzalem zijn” (Luk.21:21). De Here sprak niet over Joden die zich buiten het land bevonden of over gelovigen uit de volken.

Waarheen?

In Zijn waarschuwing beschreef de Here de omstandigheden in het land Israël. Sommige inwoners van Jeruzalem zouden zich op het platte dak van hun woonhuis bevinden (Luk.17:31). Wanneer ze het signaal zagen dat aanleiding gaf om te vluchten, moesten ze onmiddellijk naar beneden gaan, blijkbaar via een trap die zich aan de buitenkant van hun woning bevond, en direct de benen nemen. Ze mochten geen seconde aarzelen en niet nog even in hun huis gaan om wat kostbare dingen mee te nemen (Luk.17:31, Matth.24:17, Mar.13:15). Ze moesten de stad meteen verlaten, “daaruit wegtrekken” (Luk.21:21).

Andere discipelen zouden op hun akker, in hun boomgaard of in hun wijngaard aan het werk zijn wanneer het signaal verscheen (Luk.17:31, Luk.21:21, Matth.24:18, Mar.13:16). Voor hen zou de verleiding groot zijn om nog even de stad in te gaan (Luk.17:31, 21:21) om wat kleren ¹ uit hun huis te kunnen meenemen (Matth.24:18, Mar.13:16), maar dat moesten ze beslist niet doen. Ze moesten denken aan de vrouw van Lot en geen seconde verliezen (Luk.17:32).

¹ Zoals een jas, de Bijbelse uitdrukking “een kleed” betekent zoveel als een overjas.

In het gesprek op de weg zei de Here alleen dat zijn discipelen Jeruzalem onmiddellijk moesten verlaten zoals Lot eens wegtrok uit Sodom (Luk.17:28-34), maar in Zijn latere uitleg zei Hij dat ze “naar de bergen” moesten vluchten (Gr. *eis ta oree*, Luk.21:21, Mar.13:14). Volgens het verslag van Mattheüs moesten ze vluchten “**op** de bergen” (Gr. *epi ta oree*, Matth.24:16). De uitdrukking “op de bergen” geeft aan dat de Judeeërs zich naar onherbergzame hooggelegen oorden buiten het cultuurland zouden moeten begeven. Akkers en weidegronden bevonden zich immers in de dalen.

Wanneer? (volgens Lukas)

Uit de verschillende weergaven van de evangelieschrijvers (Lukas enerzijds, Mattheüs en Markus anderzijds) blijkt, dat de profetie van de Here over de overhaaste vlucht bij minstens twee gelegenheden zou worden vervuld ². Bij Lukas lezen we het volgende:

Teken: “Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt” ³ (Luk.21:20)

Voorzegging: “Weet **dan** dat zijn verwoesting nabij is” ⁴

Opdracht: “Laten **dan** wie in Judea zijn, vluchten naar de bergen en wie in het midden van Jeruzalem zijn, daaruit wegtrekken en wie op de velden zijn, er niet in gaan” (Luk.21:21).

Motivering: “Want dit zijn dagen van wraak ⁵, opdat al wat geschreven staat, vervuld wordt” (Luk.21:22).

² De verschillen tussen de evangeliën worden besproken in hoofdstuk 4 van mijn boek: *De (weder)komst van Christus: Een gepasseerd station of nog altijd te verwachten?* (Soest: Uitgeverij Boekencentrum-Boekscout, 2020).

³ Hierbij hoeft niet te worden gedacht aan *vijandelijke* legers, de uitdrukking “door legers omringd” kan betrekking hebben op legers van Joodse partisanen die de stad wilden verdedigen.

⁴ De uitdrukking “zijn verwoesting nabij” slaat terug op wat de Heiland over de tempel had gezegd: “Wat betreft deze dingen waarnaar u kijkt: Er zullen dagen komen waarin niet één steen op de andere steen gelaten zal worden die niet afgebroken zal worden” (Luk.21:6).

Gebeurtenissen: “Er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk. En zij zullen vallen door de scherpte van het zwaard en in gevangenschap worden weggevoerd onder de heidenen” (Luk.21:23-24)

Volgend tijdperk: “En Jeruzalem zal door de heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen vervuld zullen zijn” (Luk.21:24)

Einde van dat tijdperk: “Er zullen tekenen zijn in zon, maan en sterren... benauwdheid onder de volken... radeloosheid vanwege het bulderen van zee en golven... het hart van de mensen zal bezwijken van vrees en verwachting van de dingen die de wereld zullen overkomen” (Luk.21:25-26)

Komst van de Messias: “En dan zullen zij de Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid” (Luk.21:27)

Lukas schetst dus de volgende tijdlijn:

1. Jeruzalem maakt zich gereed voor de oorlog.
2. Zodra ze dat zien, moeten de discipelen onmiddellijk de wijk nemen.
3. Stad en tempel worden door vijandige legers verwoest.
4. Vele Joden komen om en de overlevenden worden weggevoerd.
5. Gedurende lange tijd (“tijden”) hebben de volken het in Jeruzalem voor het zeggen en lopen de stad onder de voet.
6. Er doen zich hevige natuurverschijnselen voor, de mensheid lijkt in haar voortbestaan te worden bedreigd en de volken worden vreselijk bang (maar Jezus’ discipelen mogen op dat moment weten dat het rijk van God nabij is, Luk.21:28,31).
7. De Zoon des mensen komt uit de hemel, in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid (en het rijk van God breekt aan).

De punten 1 tot en met 4 uit het verslag van Lukas zijn vervuld in de jaren 66 tot 70, toen de Joodse opstand uitbrak, de volgelingen van Jezus

⁵ Dat wil zeggen: de dagen van wraak die Israël zouden treffen omdat men Gods verbond had verbroken (vgl. Deut.28:15-68, Deut.32:35, Hos.9:7-9). Tijdens Israëls geschiedenis zijn er bij meerdere gelegenheden zulke “dagen van wraak” geweest, o.a. tijdens de wegvoering van het tienstammenrijk naar Assur, van het tweestammenrijk naar Babylon en van het Joodse volk naar allerlei plaatsen in het Romeinse rijk in het jaar 70.

vluchtten ⁶, Jeruzalem na een langdurig beleg uiteindelijk viel en de weinige overlevenden als slaven werden verkocht in heel het Romeinse rijk. Punt 5 is ook vervuld. Wij bevinden ons op dit moment waarschijnlijk aan het eind van de “tijden van de heidenen”. Wie het nieuws volgt, krijgt de indruk dat de vervulling van punt 6 nabij is. Op de tijdlijn van Lukas lijken we ons bij de overgang van punt 5 naar punt 6 te bevinden.

Wanneer? (volgens Mattheüs en Markus)

Mattheüs heeft de waarschuwing van de Here Jezus anders weergegeven. In zijn verslag staat:

Teken: “Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarvan gesproken is door de profeet Daniël, zult zien staan op de heilige plaats...” (Matth.24:15)

Opdracht: “Laten **dan** zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen...” (Matth.24:16)

Motivering: “Want **dan** zal er een grote verdrukking zijn, zoals er niet geweest is vanaf het begin van de wereld tot nu toe, en zoals er ook nooit meer zijn zal” (Matth.24:21)

Voorzegging: “En als die dagen niet ingekort werden, zou er geen vlees behouden worden ⁷; maar ter wille van de uitverkorenen zullen die dagen ingekort worden” (Matth.24:22)

Einde van dat tijdperk: “En **meteen na** de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden en de maan zal zijn schijnsel niet geven en de sterren zullen van de hemel vallen en de krachten van de hemelen zullen heftig bewogen worden” (Matth.24:29)

Komst van de Messias en Zijn rijk: “En dan zal aan de hemel het teken van de Zoon des mensen verschijnen; en dan zullen al de stammen van de aarde rouw bedrijven ⁸ en zij zullen de Zoon des mensen zien, als Hij op

⁶ Naar de stad Pella. Deze lag aan de oostkant van de Jordaan, in de landstreek Dekapolis.

⁷ Dat wil zeggen: zou de mensheid uitsterven, zou er geen enkel mens in leven blijven.

⁸ Het begin van Matth.24:30 moet misschien zó worden weergegeven: “En dan zal het teken van de Zoon-des-mensen-in-de-hemel verschijnen, dan zullen al de stammen van het land

de wolken van de hemel komt met grote kracht en heerlijkheid. En Hij zal Zijn engelen uitzenden onder luid bazuingeschal, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeenbrengen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemelen tot het andere uiterste ervan” (Matth.24:30-31)

Mattheüs en Markus schetsen een tijdlijn met een ander begin dan de lijn van Lukas:

1. Op de “heilige plaats”, dat wil zeggen: op de tempelberg in Jeruzalem, zal “de gruwel der verwoesting” worden opgericht waarvan de profeet Daniël (in Dan.12:11) heeft gesproken. Uit Daniëls profetieën (Dan.11:36-45) en uit een brief van de apostel Paulus (2 Thess.2:1-12) blijkt dat een wereldleider zich boven elke god en godsdienst zal verheffen (Dan.11:36) en de offerdienst in de tempel met geweld zal staken (Dan.12:11) om die te vervangen door de verering van zichzelf (2 Thess.2:4).
2. Zodra de volgelingen van Christus in Judea zien dat de offerdienst in de tempel is gestaakt en door een gruwel (=afgodsdienst) is vervangen ⁹, moeten zij onmiddellijk vluchten.
3. Wie niet onmiddellijk vlucht, zal in een ongekend zware verdrukking terecht komen, waarvan de details in Openb.13:14b-17 worden beschreven.
4. Volgens de profetie van Daniël zal de verwoestende gruwel 1290 dagen blijven staan en zal het messiaanse rijk 1335 dagen na het oprichten van de gruwel aanbreken, bij de opstanding van de rechtvaardigen (Dan.12:11,12; vgl. Dan.12:1-4).
5. De HERE zal het leven van sommige uitverkorenen sparen (Matth.24:22), zodat deze mensen bijeenverzameld kunnen worden en naar Jeruzalem kunnen terugkeren wanneer de verdrukking voorbij is (Matth.24:31).

rouw bedrijven”. Het teken is volgens deze interpretatie de uitstorting van de Geest van de genade en de gebeden op het Joodse volk, waardoor Israël gaat inzien dat de Zoon des mensen in de hemel, die zij hebben doorstoken, de Messias is en heel het volk over Hem een rouwklacht aanheft (Zach.12:10-13:1, Openb.1:7). Niet slechts een menigte van 3000 mensen, zoals op de Pinksterdag, maar het hele volk zal dan tot inkeer komen.

⁹ Aangezien er in de tempel een dagelijks morgen- en avondoffer wordt gebracht, zal men dit spoedig opmerken.

6. Wanneer het eind van de verdrukking nadert, zullen er angstaanjagende natuurverschijnselen plaatsvinden: verduistering van zon en maan, vallende sterren (meteorietinslagen?). De wereld lijkt te vergaan.

7. Dan komt de Zoon des mensen uit de hemel. Israël komt tot berouw en bekering, en het messiaanse rijk breekt aan.

De punten 6 en 7 van de tijdlijn van Mattheüs en Markus komen overeen met de gelijknamige punten op de tijdlijn van Lukas. Maar de eerste 5 punten van beide tijdlijnen komen niet overeen. Terwijl Lukas de “tijden van de heidenen” beschrijft die zouden verlopen tussen de val van Jeruzalem en de komst van de Mensenzoon uit de hemel, is de blik van Mattheüs gericht op de laatste drie-en-een-half jaar die aan Zijn komst voorafgaan.

Samenvatting

1. Uit de manier waarop Lukas (enerzijds) en Markus en Mattheüs (anderzijds) de eindtijdrede van de Here Jezus hebben weergegeven blijkt dat Zijn profetie over een overhaaste vlucht bij twee gelegenheden wordt vervuld.

2. De eerste gelegenheid deed zich voor toen Jeruzalem door legers (of legerkampen) omringd werd (Lukas 21:20), in de zestiger jaren van de eerste eeuw. De stad werd verwoest in het jaar 70. Discipelen van de Here Jezus zijn aan het begin van de Joodse opstand gevlucht naar Pella, aan de overzijde van de Jordaan.

3. De tweede gelegenheid heeft zich in de geschiedenis nog niet voorgedaan. Drie-en-een-half jaar voor de wederkomst van Christus zal de tempel in Jeruzalem worden ontwijd, het dagelijks offer worden gestaakt en een afgodendienst worden gestart. Die “gruwel” heeft ten doel om de dienst van de HEERE te gronde te richten. Daarom wordt hij “de gruwel der verwoesting” genoemd. Wie op de hoogte zijn van de voorzegging van Christus, zullen overhaast vluchten zodra ze de gruwel op de heilige plaats zien staan. Ze zullen zich spoeden naar “de bergen”

(Mar.13:14, Matth.24:16). Volgens een visioen van Johannes bevinden die bergen zich in “de woestijn” (Openb.12:13-16). Het zou kunnen gaan om een bergachtig gebied ten oosten van Jeruzalem, in het Bijbelse Edom.

5. De opdracht van de Here om bij het zien van een bepaald teken overhaast te vluchten betreft inwoners van de stad Jeruzalem en het gewest Judéa, dus niet gelovigen in Europa of Amerika.

6. De verwoestende gruwel zal volgens de profetieën van Daniël (7:25, 12:7) en het boek Openbaring (12:6, 12:14, 13:5) drie-en-een-half jaar (1260 dagen) blijven functioneren. Na 1290 dagen zal de heilige plaats weer gereinigd zijn (Dan.12:11).

7. Bij Zijn wederkomst zal de Here Zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier windstreken en hen terugbrengen naar het beloofde land (Matth.24:31, Mar.13:27). Een verblijf van het volk Israël in de woestijn en een terugkeer naar het land is aangekondigd door de profeten (Hos.2:13-14, Jes.63:1).

* * * * *